

УДК 341.456

В. Г. Пядишев

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ЦИВІЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ ЗЛОЧИНІВ У СКЛАДІ МІЖНАРОДНИХ
ОПЕРАЦІЙ З ПІДТРИМАННЯ МИРУ ООН ШЛЯХОМ ВЗАЄМОДІЇ
З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ
ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ**

Стаття присвячена дослідженню діяльності міжнародних організацій щодо попередження злочинів, а також міжнародно-правовим аспектам здійснення взаємодії міжнародних операцій з підтримання миру з ними.

Ключові слова: збройний конфлікт, міжнародна операція з підтримання миру, цивільна поліція, міжнародні організації щодо попередження злочинів.

Постановка проблеми. Сьогодні світовою спільнотою визнаний факт, що збройні конфлікти несуть не тільки проблеми для країн оточення та країн, куди спрямовується потік біженців. Завдяки модернізації сучасних видів зброї масового знищення, засобів транспортування та зв'язку, вони являють собою загрозу миру в усьому світі [1, с. 23]. Отже світова спільнота реагує на зазначені вогнища небезпеки розташуванням в них міжнародних операцій з підтримання миру. Держава Україна також всебічно підтримує міжнародний миротворчий процес [2]. Протягом останніх 20-ти років в спостерігається зростання кількості збройних конфліктів з одночасною зміною їх якісного складу: вони все більше носять характер внутрішніх конфліктів. Саме тому для їх подолання світова спільнота у складі міжнародних операцій з підтримання миру все більш застосовує сили міжнародної цивільної поліції. Оскільки на початку тисячоріччя вичерпано резерв ресурсів ООН для розгортання операцій з підтримання миру [3] в зонах нових збройних конфліктів, гостро постає питання про ефективне та швидке подолання поточних конфліктів задля збереження ресурсів для розгортання нових операцій. Отже зокрема йдеться про підвищення ефективності міжнародної цивільної поліції.

Наукове обґрунтування теми дослідження. Багато робіт науковців та практиків з досвідом служби на теренах операцій присвячено вдосконаленню внутрішніх структур міжнародної цивільної поліції. Роботи вітчизняних вчених, наприклад, О.О.Теличкіна, В.О.Заросила, здебільшого висвітлюють питання вдосконалення підготовки українських правоохоронців до участі у зазначених операціях.

Для визначення *мети* даного дослідження проаналізуємо склад телеології типового сучасного збройного конфлікту, котрий в контексті його позитивного врегулювання, на нашу думку, містить наступні суб'єктні та об'єктні компоненти: 1) міжнародну спільноту держав, яку уособлює ООН – як формального виразника її волі, міжнародні операції ООН з підтримання миру та їх компоненти (цивільна поліція, тощо); 2) регіональні міжнародні організації міжурядового рівня (НАТО, ОБСЄ, тощо); 3) міжнародні поліцейські організації (Інтерпол, Європол, тощо); 4) міжнародні організації, основною метою яких є попередження міжнародної злочинності; 5) міжнародні та національні неурядові організації, в тому числі неурядові організації держав, що межують з регіоном конфлікту; 6) міжнародні кримінальні угруповання. Вплив кожного із зазначених компонентів на ефективність діяльності цивільної поліції у складі міжнародних операцій з підтримання миру заслуговує на окреме дослідження. Отже метою даної статті є пошук міжнародно-правових, організаційних та організаційно-правових засобів підвищення ефективності діяльності цивільної поліції у

складі міжнародних операцій з підтримання миру шляхом покращення її взаємодії з міжнародними організаціями попередження міжнародної злочинності.

Хоча зазначені організації мають різну правову природу, тобто частина з них є урядовими, а частина – неурядовими [4, 35], всі вони, розташовані по різних куточках світу, володіють цінною інформацією стосовно організованої злочинності у відповідних регіонах, яку слід у повному обсязі враховувати не тільки протягом, але й особливо при підготовці міжнародних операцій з підтримання миру. Для здійснення оцінки перспективності взаємодії із зазначеними організаціями для підвищення ефективності поліції в зонах міжнародних операцій з підтримання миру, проведемо дослідження стосовно цих організацій, використовуючи відповідні параметри: 1) призначення; 2) результати практичної діяльності; 3) досвід взаємодії з операціями з підтримання миру.

Викладення основного матеріалу. Міжнародний центр запобігання злочинам (International Center for Prevention of Crime – ICPC) [5], розташований у Монреалі, Канада.. ICPC є міжнародним форумом для національних урядів, місцевих органів влади, державних установ, спеціалізованих установ та неурядових організацій для обміну досвідом, розгляду нових знань та удосконалення політики і програм в галузі попередження злочинності і громадської безпеки. Персонал ICPC спостерігає за розвитком, надає пряму допомогу своїм членам, і додає внесок до суспільних знань і розуміння в цій профільній галузі. В основі дій ICPC лежать засадничі принципи ООН щодо попередження злочинності. Вони спрямовані на: підвищення інформованості про та доступ до своєї міжнародної бази знань про профілактику і політику в галузі безпеки; сприяння впровадженню найкращих методів і засобів підвищення безпеки в суспільстві; сприяння зростанню міжнародних обмінів між державами та містами, органами судової системи та асоціаціями громадянського суспільства; надання технічної допомоги і сприяння діяльності експертів.

Основна діяльність. Місія ICPC реалізується шляхом розробки бази профільних знань та фактологічних даних. ICPC спостерігає за тенденціями, здійснює міжнародний порівняльний аналіз поточних програм і напрямів політики, консультиється зі своїми членами про нові та виникаючі проблеми, і складає перелік інформації та знань.

Взаємодія з ООН. ICPC співпрацює з Центром ООН з попередження міжнародної злочинності, з Програмою ООН щодо забезпечення безпеки в містах, програмою "Метрополіс", та іншими міжнародними інституціями, щодо обміну знаннями та розвитку міжнародного співробітництва з питань попередження злочинності. Про безпосередню взаємодію з операціями з підтримання миру інформації не знайдено.

Європейський інститут з попередження злочинності та боротьби з нею, пов'язаний з Організацією Об'єднаних Націй (The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations) [6]. Інститут засновано у 1981 р. та розташовано у Гельсінкі (Фінляндія). Інститут є європейською ланкою в мережі інститутів, які діють у рамках Програми ООН щодо попередження злочинності і кримінальної юстиції. Основною його метою є сприяння міжнародному обміну інформацією з попередження злочинності і контролю над нею між різними європейськими державами.

Основна діяльність. Його основна діяльність містить організацію тематичних зустрічей, проведення досліджень і надання технічної допомоги урядам на їхнє прохання. Теми, що охоплюються цим інститутом, в даний момент зосереджені на протидії організованій злочинності, насильству по відношенню до жінок, торгівлі людьми.

Взаємодія з ООН. Вона містить нормативний та доктринальний аналіз обстежень ООН про тенденції в області злочинності і функціонування систем кримінального правосуддя та виконання покарань, а також публікацій і описів європейської системи кримінального правосуддя. Про безпосередню взаємодію з операціями з підтримання миру інформації не знайдено.

Інститут Азії та Далекого Сходу Об'єднаних Націй (United Nations Asia and Far East Institute – UNAFEI) [7]. Інститут засновано у 1962 р. та розташовано у Токіо, Японія. Призначенням є сприяння розвитку системи кримінального правосуддя і взаємної співпраці – здебільшого в Азії та Тихоокеанському регіоні.

Основна діяльність. Діяльність орієнтована на навчальні курси та семінари для персоналу в галузі попередження злочинності і кримінального правосуддя, а також дослідження щодо попередження злочинності та поведження з правопорушниками. Інститут також проводить спеціальні семінари за межами Японії спільно з урядами країн-учасниць з метою сприяння ефективним заходам по боротьбі зі злочинністю. ЮНАФЕІ щорічно проводить два міжнародних навчальних курси: 1) щодо поведження з правопорушниками і 2) з попередження злочинності і контрзаходів проти різних злочинів, – і один міжнародний семінар для посадовців вищого рангу – з поточних питань кримінального судочинства.

Взаємодія з ООН. Як член Мережі Програми ООН щодо попередження злочинності та кримінального правосуддя, ЮНАФЕІ активно співпрацює з членами Мережі, такими, як ЮНОДК (Офіс ООН з наркотиків та злочинності). ЮНАФЕІ та ЮНОДК спільно організують навчальні курси, семінари і практикуми з широкого кола питань попередження злочинності і кримінального правосуддя. В останні роки експерти ЮНОДК, в основному старші офіцери, сприяли проведенню семінарів і навчальних курсів ЮНАФЕІ в якості запрошених лекторів. В межах своїх навчальних програм ЮНАФЕІ регулярно надає лекції з правових документів ООН щодо боротьби зі злочинністю, корупцією і тероризмом з метою поглиблення розуміння міжнародних правових норм. Про безпосередню взаємодію з операціями з підтримання миру інформації не знайдено.

Інститут Латинської Америки з попередження злочинності та поведження з правопорушниками (Latin America Institute for Prevention of Crime and Treatment of Offenders – ILANUD) [8]. Інститут утворено у 1975 р. та розташовано у Коста-Ріці. Основною метою інституту є співпраця з урядами з метою сприяння збалансованому економічному та соціальному розвитку країн Латинської Америки та Карибського басейну шляхом розробки і включення в національні плани розвитку адекватної політики в галузі попередження злочинності і кримінального правосуддя.

Основна діяльність. Послуги включають в себе наукові дослідження, навчання і технічну допомогу у розробці та реалізації програм і проектів у галузі попередження злочинності і кримінального правосуддя в країнах Латинської Америки та країн Карибського басейну. Спільні семінари і тренінги в галузі попередження злочинності та реформи кримінального правосуддя.

Взаємодія з ООН. Як складова Мережі ООН щодо попередження злочинності та кримінального правосуддя, ІЛАНУД бере участь у численних заходах, а також семінарах з питань попередження злочинності і кримінального правосуддя. Про безпосередню взаємодію з операціями з підтримання миру інформації не знайдено.

Африканський інститут Організації Об'єднаних Націй (United Nations African Institute – UNAFRI) [9]. Інститут розташовано у Кампалі, Уганда. Африканський інститут ООН з попередження злочинності та поведження з правопорушниками (ЮНАФРІ) є міждержавною організацією, яка спрямована на заохочення активної співпраці з урядами, навчальними закладами, неурядовими організаціями та

експертами в галузі боротьби зі злочинністю і кримінального правосуддя. Інститут уповноважений африканськими державами сприяти мобілізації людського, матеріального та адміністративного потенціалу в профільній сфері, сприяти сталому розвитку, а також підсиленню організаційних складових щодо попередження та контролю злочинності.

Основна діяльність. Інститут проводить дослідження в галузі розробки політики, навчання, документування і програм поширення інформації, а також надає консультативні послуги урядам.

Взаємодія з ООН. Будучи членом Мережі Програми ООН щодо попередження злочинності і кримінальної юстиції, ЮНАФРІ бере участь в її діяльності разом з іншими інститутами мережі. У співпраці з ними Інститут розробив та проводить семінари з умовного звільнення, дострокового звільнення та громадської виправної системи для керівників тюрем і системи умовного звільнення в Найробі (Кенія), Кампалі (Уганда) і Лусаці (Замбія). ЮНАФРІ надає зусиль для розповсюдження і практичного здійснення Конвенції ООН проти корупції та транснаціональної організованої злочинності шляхом організації регіональних міжурядових нарад експертів з відповідними державними установами, а також представниками громадянського суспільства. Про безпосередню взаємодію з операціями з підтримання миру інформації не знайдено.

Управління ООН з наркотиків і злочинності (United Nations Office on Drugs and Crime – UNODC) [10]. Управління створено у 1997 році в результаті злиття Програми ООН Контролю над Наркотиками та Центру Попередження Міжнародної Злочинності. ЮНОДК працює у всіх регіонах світу через розгалужену мережу відділень на місцях. ЮНОДК допомагає країнам використовувати положення відповідної Конвенції задля створення місцевих служб для боротьби з проблемою злочинності; прийняття нових структур для взаємної правової допомоги, сприяння екстрадиції; співробітництву правоохоронних органів, надання технічної допомоги та підготовці кадрів.

Основна діяльність. Три основні напрями програми роботи ЮНОДК: 1) проекти технічного співробітництва на місцях з метою зміцнення можливостей держав-членів у боротьбі із незаконним розповсюдженням наркотиків, злочинністю і тероризмом; 2) дослідницька та аналітична робота з метою розширення знань і розуміння проблем розповсюдження наркотиків і злочинності та розширення доказової бази для розробки стратегії і оперативних рішень; 3) нормативна діяльність із надання допомоги державам у процесі ратифікації та впровадження відповідних міжнародних договорів, розробка національного законодавства з протидії розповсюдженню наркотиків, злочинності і тероризму, та підготовка Секретаріату та основних служб для заснованих на зазначених договорах керівних органів.

Взаємодія з ООН. ЮНОДК є світовим лідером у галузі боротьби з незаконним обігом наркотиків і міжнародної злочинності. Під егідою ЮНОДК працюють всі перелічені вище організації.

Взаємодія з міжнародними операціями з підтримання миру. 30 березня 2004 р. ЮНОДК скликало засідання міжурядової групи експертів з підготовки пропозицій щодо застосування стандартів і норм в галузі попередження злочинності і кримінального правосуддя. Увагу експертів було зосереджено на максимальному підвищенні ефективності технічного співробітництва в контексті перебудови установ кримінального правосуддя в миротворчих і постконфліктних ситуаціях [11].

Міжрегіональний дослідницький центр ООН з питань злочинів та правосуддя (United Nations Interregional Crime and Justice Research Center – UNICRI) [12]. Центр (інститут) було утворено у 1968 р. Призначенням є надання допомоги міжурядовим, урядовим та неурядовим організаціям у розробці та застосуванні ефективних стратегій

у галузі попередження злочинності і кримінального правосуддя. Цілями ЮНІКРІ є: сприяння розумінню пов'язаних зі злочинністю проблем; сприяння справедливій та ефективній системі кримінального правосуддя; підтримка дотримання міжнародних договорів та інших стандартів; сприяння міжнародній співпраці правоохоронних органів та судовій допомозі. Мета програми ЮНІКРІ – сприяння національній самостійності та розвитку інституціональних можливостей.

Основна діяльність. Діяльність ЮНІКРІ стосується вирішення основних проблем в галузі попередження злочинності і кримінального правосуддя, таких, як корупція, управління безпекою та боротьба з тероризмом, організованою злочинністю (зокрема, торгівлею людьми, а також незаконним обігом наркотиків і зброї). Іншими напрямками боротьби та діяльності є, зокрема, насильство, як в родині, так і на робочому місці, екологічні та кібер-злочини, захист жертв і культурної спадщини. ЮНІКРІ проводить також основні програми в області реформи кримінального судочинства з особливим акцентом на злочинність неповнолітніх. Оскільки злочинність є спільною проблемою для урядів і громадян всього світу, ЮНІКРІ надає підтримку урядам і міжнародному співтовариству в цілому у боротьбі з загрозою злочинності для соціального миру, розвитку і політичної стабільності.

Взаємодія з ООН. Незважаючи на те, що ЮНІКРІ належить до системи ООН, вона повністю фінансується за рахунок добровільних внесків та не одержує ніякого фінансування з регулярного бюджету ООН. За 40-річний досвід своєї діяльності ЮНІКРІ структурував свої програми та методи роботи таким чином, щоб вони завжди реагували на потреби міжнародного співтовариства. Про безпосередню взаємодію UNICRI з операціями з підтримання миру не згадується.

Висновки:

1. Нагальна вимога часу щодо скорочення терміну виконання завдань міжнародних операцій з підтримання миру з метою збереження коштів ООН на нові операції потребує з моменту розгортання операції здійснювати повне та ефективне використання всіх можливих ресурсів, зокрема інформаційних, таких, як видові характеристики і структури локальної організованої злочинності у регіонах конкретних операцій, методики розкриття і подолання профільних злочинів, перелік країн, до яких здебільшого прямують біженці з зони конфлікту; перелік країн, в яких зареєстровано злочини, що їх вчинили вихідці з зони конфлікту, контактні дані для негайного встановлення ділових відносин шляхом укладання відповідних міжнародних угод про правову допомогу з поліціями зацікавлених держав.

2. Оскільки у момент початку розташування операції зазначену інформацію неможливо накопичити моментально, необхідно створити систему для використання релевантної (стосовно кожної конкретної операції) інформації, що її заздалегідь накопичено міжнародними організаціями попередження злочинності, мережа котрих покриває майже всі континенти. Негайне використання зазначеної інформації є вкрай необхідним як на стадії підготовки розташування міжнародної операції з підтримання миру, так і протягом її дії. Проте пошук інформації про взаємодію міжнародних організацій попередження злочинності з міжнародною поліцією операцій з підтримання миру майже не надав документальних підтверджень зазначеної взаємодії, незважаючи на те, що всі зазначені міжнародні організації попередження злочинності належать до системи ООН.

3. В інтересах підвищення ефективності боротьби з організованою злочинністю в зонах операцій з підтримання миру для всебічного і своєчасного використання інформації, що її накопичено мережею міжнародних організацій попередження злочинності, Дивізіону поліції Департаменту операцій з підтримання миру доцільно розглянути питання про організацію широкомасштабної взаємодії із зазначеною

мережею. Департаменту операцій з підтримання миру необхідно розробити типові міжнародні угоди щодо організації взаємодії міжнародної операції з підтримання миру з національними організаціями попередження злочинності країн оточення збройного конфлікту та країн, до яких прямує потік біженців з терену зазначеного збройного конфлікту.

Список використаної літератури

1. Under-Secretary-General Reviews Scale of Operations, Notes Ongoing Developments in Approaches, Management, Logistics [Електронний ресурс] // Sixty-first General Assembly, Fourth Committee 13th Meeting (PM), 19 October 2006. General Assembly, GA/SPD/352. – New York : United Nations News and Media Division, 2006. – Режим доступу: <http://www.un.org/News/Press/docs/2006/gaspd352.doc.htm>
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 24 квітня 2009 року «Про Стратегію міжнародної миротворчої діяльності України» [Електронний ресурс] : указ Президента України № 435/2009 – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/9454.html>
3. ООН стала жертвою собственного успеха [Електронний ресурс] // УНІАН, Інформаційне агентство, 25 февраля, 2009. – Режим доступу: <http://www.unian.net/rus/news/news-302785.html>
4. Баймуратов, М.А. Организация Объединённых Наций в условиях глобализации: вопросы модернизации и повышения эффективности деятельности : моногр. / М. А. Баймуратов, В. Б. Мелинишин, Ю. А. Волошин ; под ред. д.ю.н., проф. М. А. Баймуратова. – М. : ТрансЛит, 2008.– 272 с.
5. Mission. International Center for the Prevention of Crime. [Електронний ресурс]. – Montreal : ICPC-CIPC, 2003 – Режим доступу: http://www.crime-prevention-intl.org/menu_item.php?code=mission
6. The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations [Електронний ресурс]. – Helsinki : HEUNI. – Режим доступу: <http://www.heuni.fi/>
7. The United Nations Asia and Far East Institute for the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders [Електронний ресурс]. – Vienna.: UNODC International Centre, 2009. – Режим доступу: <http://www.unodc.org/unodc/en/commissions/CCPCJ/institutes-UNAFEI.html>
8. United Nations Latin American Institute for the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders; San José, Costa Rica (ILANUD) [Електронний ресурс]. – Vienna : UNODC International Centre, 2009. – Режим доступу: <http://www.unodc.org/unodc/en/commissions/CCPCJ/institutes-ILANUD.html>
9. United Nations African Institute for the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders; Kampala, Uganda (UNAFRI) [Електронний ресурс] – Vienna: UNODC International Centre, 2009. – Режим доступу: <http://www.unodc.org/unodc/en/commissions/CCPCJ/institutes-UNAFRI.html>
10. UNODC and organized crime [Електронний ресурс]. – Vienna : UNODC International Centre, 2009. – Режим доступу: <http://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/index.html?ref=menuse>
11. Crime Prevention and Criminal Justice Experts Stress the Need for Assistance in Post-Conflict Situations, UNIS/CP/473 [Електронний ресурс]. – New York: United Nations Information Service, 2004. – Режим доступу: <http://www.unis.unvienna.org/unis/pressrels/2004/uniscp473.html>
12. United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute [Електронний ресурс]. – Turin : UNICRI Headquarters, 2009. – Режим доступу:

<http://www.unicri.it/www/www.php>

Стаття надійшла до редакції 15.03.2011 р.

V. Pyadishev

**INCREASE OF EFFICIENCY OF ACTIVITY OF CIVIL POLICE
IN RELATION TO WARNING OF CRIMES IN COMPOSITION
INTERNATIONAL OPERATIONS FROM MAINTENANCE OF THE WORLD
OF UNO BY CO-OPERATING WITH INTERNATIONAL ORGANIZATIONS:
MIZHNARODNO-PRAVOVI AND ORGANIZACIYNO-PRAVOVI ASPECTS**

The article is devoted to research of activities of international organizations for crime prevention and legal aspects of international peacekeeping operations cooperating with them.

УДК 341.255.5:349.2

О. С. Савич

**ДЕЯКІ ПИТАННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ТА РАТИФІКАЦІЇ КОНВЕНЦІЇ МОП
ПРО ПРАЦЮ У МОРСЬКОМУ СУДНОПЛАВСТВІ 2006 р.**

Стаття присвячена дослідженню значення КПМС-2006 для регламентації прав моряків та умов вступу Конвенції, особливостей її ратифікації та імплементації.

Ключові слова: ратифікація, імплементація, конвенція, права моряків.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день сформувався міжнародний морський ринок праці, якій потребує сучасного, якісного нормативно-правового регулювання. Існуюча велика кількість чинних морських конвенцій, багато з яких є дуже детальними, ускладнили урядом задачу ратифікації та забезпечення дотримання всіх цих норм. Багато з цих норм є застарілими й не відповідає сучасним реаліям [1]. Виконання положень конвенцій Міжнародної організації праці (далі – МОП) засновано на принципі реального зв'язку держави-прапора з судном. Крім того, існує потреба у розробленні більш дієвої системи застосування та забезпечення виконання, яка б допомогла вилучити судна, які не відповідають вимогам, і яка б працювала в рамках усталеної міжнародної системи забезпечення дотримання міжнародних норм щодо безпеки та безпечності суден і охорони навколишнього середовища, прийнятих Міжнародною морською організацією (далі – ММО). Це вплинуло на прийняття МОП у 2006 р. Конвенції про працю в морському судноплаванні (далі – КПМС-2006). Цим було поставлено перед державами, що беруть участь у кадровому забезпеченні міжнародного ринку морської праці, актуальні питання щодо доцільності приєднання до Конвенції. Для України відповідне питання також має велике значення [2]. *Актуальність* теми полягає в необхідності приєднання України до Конвенції МОП про працю у морському судноплаванні 2006 р. та імплементації сучасних стандартів трудових, соціальних прав моряків, створення національної системи гарантій прав моряків, які працюють під зручним прапором та створення дієвого механізму реалізації зазначених прав.

Ступінь наукової розробки теми. Слід зазначити, що окремі фундаментальні досліджень з цих питань проводяться у рамках Одеської національної морської академії. Перші наробітки з цього питання були представлена 10 грудня 2009 р. на конференції «Проблеми адаптації національного законодавства до міжнародних стандартів праці моряків» [3, с. 11].